

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Носік Дар'я

студентка 4 курсу Навчально-наукового
інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка (м. Київ)

**Проблеми реалізації прав на землю приватної власності на
окупованих територіях***

Відповідно до ст. 41 Конституції України, кожен громадянин нашої держави має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом. Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності.

Право приватної власності є непорушним [2]. Проте є проблема, яку маємо окреслити у цій роботі. Починаючи з 2014 року права приватної власності громадян України нещадно порушуються через окупацію територій країною-агресором. Українці роками не мають доступу до земельних ділянок, які належать їм на праві власності. А значить не можуть ними користуватися і розпоряджатися, що є основними ознаками володіння майном. А що гірше - ринок землі під окупацією не стоїть на місці і такі "покинуті" земельні ділянки чудово включаються в оборот окупаційною

* Наукова керівниця – доцентка кафедри земельного та аграрного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Світлана Марченко

владою і всіма охочими, що перебувають на окупованих територіях. Авторка статті сама зіткнулася з останньою ситуацією, бо народилася в м. Донецьк. Проблема захоплення таких земельних ділянок і використання їх не за цільовим призначенням існує вже з 2014 року. І зараз ми не можемо це змінити, але маємо розуміти проблему щоб прискорити її вирішення після деокупації українських територій.

Отож, є відомим, що земельні ділянки які мають законних власників використовуються іншими особами і часто не за цільовим призначенням - що виснажує наші ґрунти, руйнує їх структуру тощо. Тобто законні власники після окупації зіткнуться з тим, що їх ділянка сільськогосподарського призначення засаджена рослинами чи взагалі забудована і вже не може нормально використовуватися за своїм призначенням. Логічно що це спричинить великі збитки землевласникам.

Наступною і не менш важливою проблемою є також використання земель не за цільовим призначенням, але дуже конкретне - встановлення військової техніки, будівництва військових частин, мінування, тощо військовими рф. Це відбувається як мінімум по всій лінії фронту і є не поодиноким випадком.

Остання проблема заключається у тому що в ґрунтах, що втратили рослинний покрив неприродним шляхом, практично відсутня коренева біомаса, а значить виснажуються запаси цінних мінералів, органічної речовини та біоенергетичних ресурсів. Такі ґрунти стають неродючими і більш схильні до ерозії, а відновлюються найповільніше: природний темп відновлення родючого шару ґрунту - один сантиметр за сто років. Знищення верхнього родючого шару ґрунту, який формувався протягом століть, відбувається внаслідок вибухів ракет, артилерійських снарядів різних типів, фугасних авіабомб, безпілотників, снарядів різних типів РСЗО, «вакуумних» бомб тощо. Це при тому, що за останні 100 років вітчизняні ґрунти і так втратили близько 30 % гумусу [1].

Під час вибуху всі речовини проходять повне окиснення, а продукти хімічної реакції вивільняються в атмосферу. Основні з них - вуглекислий газ і водяна пара - не є токсичними, а шкідливі в контексті зміни клімату, оскільки обидва є парниковими газами. В атмосфері оксиди сірки та азоту можуть спричинити кислотні дощі, які змінюють рН ґрунту та викликають опіки рослин, до яких особливо чутливі хвойні (згадаємо хвойні ліси Луганської області, на території яких є приватні земельні ділянки, які і так страждали від руйнівних пожеж останні роки).

Забруднення важкими металами може відгукуватись не один десяток років. У місцях бойових дій важкі метали подекуди перевищують фонові значення у 30 разів. Із залишками зброї у ґрунт потрапляють такі метали як хром (Cr), миш'як (As), ртуть (Hg), нікель (Ni), цинк (Zn) і кадмій (Cd). Ці речовини потрапляючи до ґрунту, мігрують до ґрунтових вод і в результаті потрапляють до харчових ланцюгів, впливаючи і на тварин, і на людей [1].

Розглядаючи ці дві проблеми саме в площині приватного права на землю маємо розуміти наперед: 1) яку шкоду власникам земель може

спричинити таке використання; 2) як фіксувати таку шкоду (метод доказування); 3) розробити механізм компенсації (репарації) за нанесені збитки.

Перше на що треба звернути увагу в розрізі питання про шкоду - забруднення ґрунтів. Все що перераховано вище впливає на приватні земельні ділянки. Головна шкода прийдеться на села і селища, тому що більшість їх мешканців забезпечує своє життя завдяки сільському господарству (як на продаж так і для власного споживання). А питною водою мешканці сіл та селищ часто забезпечують себе видобуванням через скважини.

Після деокупації це буде небезпечно для здоров'я та, відповідно, прибуток і рівень життя власників земельних ділянок буде падати.

Не у всіх з них є можливість до моменту очищення ґрунту переїхати в інше місце, тому громадяни будуть вимушено жити на непридатних для життя земельних ділянках.

Далі ми маємо врахувати що до деяких приватних володінь взагалі не буде доступу досить тривалий час через замінування та забруднення території залишками військової техніки тощо. Що також унеможлиблює доступ і перебування власників на невизначений термін.

Всі окреслені в статті проблеми є істотним порушенням конституційних прав наших громадян. Тож надважливо зараз приділити увагу оперативному процесу збору доказів і фіксування якомога більше випадків таких порушень задля подальшого відшкодування шкоди.

Література

1. Вплив воєнних дій на ґрунт URL: <https://nubip.edu.ua/node/121607> (дата цитування 17.11.2023)

2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 14.11.2023)